YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

23 päivänä helmikuuta 2006 *

Asiassa C-441/04,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Landesgericht Klagenfurt (Itävalta) on esittänyt 13.8.2004 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 20.10.2004, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

A-Punkt Schmuckhandels GmbH

vastaan

Claudia Schmidt,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Rosas sekä tuomarit J.-P. Puissochet ja U. Lõhmus (esittelevä tuomari),

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: P. Léger,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Schmidt, edustajanaan Rechtsanwalt A. Seebacher,

— Itävallan hallitus, asiamiehenään C. Pesendorfer,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään B. Schima,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee EY 28 artiklan ja EY 30 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa kantajana on A-Punkt Schmuckhandels GmbH -niminen yhtiö (jäljempänä A-Punkt) ja vastaajana Claudia Schmidt ja jossa kantaja vaatii viimeksi mainittua lopettamaan hopeakorujen myynnin kotikaupalla.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Itävallan elinkeinolain (Gewerbeordnung; BGBl. 194/1994; jäljempänä GewO) 57 §:n 1 momentissa kielletään tiettyjen tavaroiden, muun muassa hopeakorujen, myynti ja niiden tilausten vastaanottaminen yksityishenkilöiden luona seuraavasti:

"Sellaiset vierailut yksityishenkilöiden luona, joiden tarkoituksena on hankkia tilauksia, jotka liittyvät ravintolisien, myrkkyjen, lääkkeiden, hoitovälineiden, jalometallista tehtyjen kellojen, kulta-, hopea- tai platinatuotteiden, korujen ja jalokivien, aseiden ja ammusten, paloteknisten tuotteiden, kosmeettisten tuotteiden, hautakivien, hautamuistomerkkien ja niiden lisätarvikkeiden sekä seppeleiden ja muiden hautakoristeiden myyntiin, ovat kiellettyjä. Kiellettyjä ovat myös yksityistalouksissa järjestettävät ja yksityishenkilöille suunnatut näihin tuotteisiin liittyvät mainostilaisuudet, mukaan luettuna myynninedistämis- ja neuvontajuhlat, olipa mainostilaisuuden järjestäjä taloudellinen toimija itse tai joku muu. — —"

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

4 Claudia Schmidtillä on yritys, jonka kotipaikka on Saksassa. Hän harjoittaa korujen liikkuvaa kauppaa Euroopan unionin alueella mukaan lukien myyntiä yksityis-

henkilöille yksityisasunnoissa. Hän myy hopeakoruja ja hankkii tuollaisten korujen tilauksia. Mainittujen korujen yksikköhinta ei ylitä 40:tä euroa.

5 Schmidt järjesti 18.12.2003 "korujuhlat" Itävallassa, Klagenfurtissa sijaitsevassa yksityisasunnossa. Tämän tilaisuuden johdosta kilpailevaa toimintaa harjoittava A-Punkt nosti Schmidtiä vastaan kanteen Landesgericht Klagenfurtissa saadakseen tämän lopettamaan toimintansa sillä perusteella, että se on kiellettyä GewO:n 57 §:n 1 momentin nojalla.

6 Claudia Schmidt kiisti kantajan pääasian osalta esittämät väitteet katsoen, että GewO:n 57 § on EY 28 artiklassa säädetyn tavaroiden vapaan liikkuvuuden vastainen. Hän korosti etenkin, että hopeakorujen kotimyynti on laillista sekä Saksassa että Italiassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

7 Näin ollen Landesgericht Klagenfurt on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko EY 28 ja EY 30 artiklaa tulkittava siten, että vastaajalle taataan hänen elinkeinotoimintansa yhteydessä vapaus harjoittaa hopeakorujen kauppaa myymällä tuollaisia koruja ja ottamalla vastaan niitä koskevia tilauksia yksityishenkilöiden luona?

2) Mikäli edelliseen kysymykseen vastataan myöntävästi, muodostaako jäsenvaltion säännös, jossa kielletään hopeakorujen myynti ja niitä koskevien tilausten vastaanottaminen yksityishenkilöiden luona, EY 28 ja EY 30 artiklassa tarkoitetun tavaroiden vapaan liikkuvuuden rajoituksen?

3) Mikäli myös tuohon kysymykseen vastataan myöntävästi: Onko katsottava, että kansallinen säännös, jossa EY 28 ja EY 30 artiklan vastaisesti kielletään hopeakorujen myynti ja niitä koskevien tilausten vastaanottaminen yksityishenkilöiden luona, ei ole esteenä henkilön oikeudelle kaupata tuollaisia koruja tällä tavoin?"

Ennakkoratkaisukysymykset

8 Ennakkoratkaisukysymykset esittänyt tuomioistuin pyytää näillä kolmella kysymyksellä, jotka on tutkittava yhdessä, ratkaisua siihen, onko GewO:n 57 §:n kaltainen kansallinen säännös, jossa kielletään hopeakorujen myynti ja tilausten vastaanottaminen kotimyyntiolosuhteissa, vastoin EY 28 artiklaa.

9 Heti aluksi on todettava, että GewO:n 57 §:ssä pyritään poistamaan tämäntyyppisten korujen yksi myyntitapa. Lisäksi pääasian lähtökohtana on tilanne, jossa yritystä, jonka kotipaikka on Saksassa, johtava henkilö järjestää korujen kotimyynnin Itävallassa. Näin ollen kansallinen säännöstö, jossa kielletään korujen kotimyynti, kuuluu tavaroiden vapaan liikkuvuuden piiriin.

10 Muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa neuvoteltuja sopimuksia koskevasta kuluttajansuojasta 20 päivänä joulukuuta 1985 annetulla neuvoston direktiivillä 85/577/ETY (EYVL L 372, s. 31) pyritään osittain yhdenmukaistamaan kuluttajansuojaa koskevia säännöksiä tiettyjen myyntitapojen osalta, joihin kuuluu myyjän yksityishenkilön luona harjoittama myynti.

11 Ilman että olisi tarpeellista arvioida perusteellisesti kyseisellä direktiivillä toteutettua yhdenmukaistamisen astetta, on selvää, että jäsenvaltioilla on sen 8 artiklan perusteella toimivalta antaa tai pitää voimassa säännöksiä, jotka antavat kuluttajille tässä direktiivissä tarkoitettua tehokkaamman suojan.

12 Kuten yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, jäsenvaltiot voivat tällä perusteella säätää tai pitää voimassa täyden tai osittaisen kiellon tehdä sopimuksia liiketilojen ulkopuolella (ks. asia 382/87, Buet ja EBS, tuomio 16.5.1989, Kok. 1989, s. I-1235, 16 kohta ja asia C-361/89, Di Pinto, tuomio 14.3.1991, Kok. 1991, s. I-1189, 21 kohta). Tätä toimivaltaa käytettäessä on kuitenkin noudatettava tavaroiden vapaan liikkuvuuden perusperiaatetta, joka on ilmaistu EY 28 artiklassa, jossa kielletään jäsenvaltioiden väliset tuonnin määrälliset rajoitukset ja kaikki vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet (ks. vastaavasti asia C-71/02, Karner, tuomio 25.3.2004, Kok. 2004, s. I-3025, 34 kohta).

13 Yhteisöjen tuomioistuin on jo ottanut kantaa erilaisten kansallisten myyntitapoja koskevien säännösten yhteensopivuudesta EY 28 artiklan kanssa (ks. erityisesti asia C-20/03, Burmanjer ym., tuomio 26.5.2005, Kok. 2005, s. I-4133, 22 kohta).

14 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on useasti katsonut, määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaavina toimenpiteinä on pidettävä kaikkia kauppaa koskevia

jäsenvaltioiden säädöksiä, jotka voivat tosiasiallisesti tai mahdollisesti rajoittaa yhteisön sisäistä kauppaa suoraan tai välillisesti, ja ne ovat tämän vuoksi kiellettyjä tämän artiklan nojalla (ks. erityisesti asia 8/74, Dassonville, tuomio 11.7.1974, Kok. 1974, s. 837, Kok. Ep. II, s. 349, 5 kohta; asia C-420/01, komissio v. Italia, tuomio 19.6.2003, Kok. 2003, s. I-6445, 25 kohta ja em. asia Karner, 36 kohta).

15 Yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin tarkentanut yhdistetyissä asioissa C-267/91 ja C-268/91, Keck ja Mithouard, 24.11.1993 antamassaan tuomiossa (Kok. 1993, s. I-6097, Kok. Ep. XIV, s. 477, 16 kohta), että tiettyjä myyntijärjestelyjä rajoittavilla tai ne kieltävillä kansallisilla säännöksillä, joita yhtäältä sovelletaan kaikkiin jäsenvaltion alueella toimiviin toimijoihin ja joilla toisaalta on oikeudellisesti ja tosiasiallisesti sama vaikutus sekä kotimaisten tuotteiden että muista jäsenvaltioista maahan tuotujen tuotteiden markkinointiin, ei rajoiteta jäsenvaltioiden välistä kauppaa edellä mainitussa asiassa Dassonville annetussa tuomiossa tarkoitetulla tavalla (ks. myös asia C-254/98, TK-Heimdienst, tuomio 13.1.2000, Kok. 2000, s. I-151, 23 kohta; asia C-322/01, Deutscher Apothekerverband, tuomio 11.12.2003, Kok. 2003, s. I-14887, 68 kohta; em. asia Karner, tuomion 37 kohta ja em. asia Burmanjer ym., tuomion 24 kohta).

16 Yhteisöjen tuomioistuin on myöhemmin katsonut, että erityisesti tiettyjä myyntitapoja koskevat säännökset ovat edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Keck ja Mithouard annetussa tuomiossa tarkoitettuja myyntijärjestelyjä koskevia säännöksiä (ks. mm. yhdistetyt asiat C-401/92 ja C-402/92, Tankstation 't Heukske ja Boermans, tuomio 2.6.1994, Kok. 1994, s. I-2199, 12–14 kohta; em. asia TK-Heimdienst, tuomion 24 kohta ja em. asia Burmanjer ym., tuomion 25 ja 26 kohta).

17 Kuten tämän tuomion 9 kohdasta seuraa, kyseessä oleva kansallinen kotimyynnin kieltävä säännös koskee myyntitapaa. On selvää, että sen tarkoituksena ei ole säädellä tavarankauppaa jäsenvaltioiden välillä. Se ei kuitenkaan voi välttyä EY 28 artiklassa säädetyltä kiellolta kuin siinä tapauksessa, että se täyttää tämän tuomion 15 kohdassa mainitut kaksi edellytystä.

18 Mitä tulee ensimmäiseen edellytykseen, on ilmeistä, että GewO:n 57 §:ää sovelletaan kaikkiin kyseessä oleviin toimijoihin, jotka harjoittavat toimintaansa Itävallan alueella, niiden kansallisuudesta riippumatta. Näin ollen ensimmäinen yhdistetyissä asioissa Keck ja Mithouard annetussa tuomiossa esitetty edellytys täyttyy.

19 Mitä tulee toiseen edellytykseen, on selvää, että säännöksessä, jossa kielletään korujen kotimyynti, ei tehdä eroa kyseessä olevien tavaroiden alkuperän perusteella.

20 Edelleen on varmistettava, että yleinen kielto myydä hopeakoruja sekä ottaa vastaan niitä koskevia tilauksia kotimyyntiolosuhteissa ei ole tosiasiallisesti omiaan rajoittamaan muista jäsenvaltioista maahan tuotujen tuotteiden pääsyä markkinoille enempää kuin kotimaisten tuotteiden pääsyä markkinoille.

21 Sellainen kansallinen säännös, joka on kyseessä pääasiassa, voi periaatteessa rajoittaa mainittujen tuotteiden myynnin kokonaismäärää kyseisessä jäsenvaltiossa ja voi näin ollen vaikuttaa muista jäsenvaltioista maahantuotujen tuotteiden myynnin määrään. Tämä seikka ei voi kuitenkaan olla riittävä, jotta mainittu säännös katsottaisiin vaikutukseltaan vastaavaksi toimenpiteeksi (ks. erityisesti em. yhdistetyt asiat Keck ja Mithouard, tuomion 13 kohta ja yhdistetyt asiat C-418/93–C-421/93, C-460/93–C-462/93, C-464/93, C-9/94–C-11/94, C-14/94, C-15/94, C-23/94, C-24/94 ja C-332/94, Semeraro Casa Uno ym., tuomio 20.6.1996, Kok. 1996, s. I-2975, 24 kohta).

22 Kuten Euroopan yhteisöjen komissio esittää, vähäarvoisten korujen osalta kotimyynti voi olla soveltuvampi ja tehokkaampi myyntitapa kuin myynti kiinteästä toimipaikasta. Arvoltaan tuollaisiin koruihin erikoistuneille taloudellisille toimijoille

myynti kiinteässä toimipaikassa voisi nimittäin aiheuttaa suhteellisesti hyvin korkeita kustannuksia.

23 Kaiken kaikkiaan se seikka, että jokin myyntitapa osoittautuu tehokkaammaksi ja taloudellisemmaksi, ei ole riittävä seikka sen vahvistamiseksi, että sen kieltävä kansallinen säännös kuuluu EY 28 artiklassa säädetyn kiellon piiriin. Tuollainen säännös nimittäin muodostaa vaikutuksiltaan vastaavan toimenpiteen vain silloin, jos kyseisen myyntitavan poissulkeminen koskee enemmän muista jäsenvaltioista maahan tuotuja tuotteita kuin kotimaisia tuotteita.

24 Tältä osin on selvää, että pääasiassa kyseessä oleva kielto ei koske kaikkia kyseessä olevien tavaroiden myyntimuotoja, vaan ainoastaan yhtä niistä, eikä sillä suljeta näin ollen pois mahdollisuutta myydä mainittuja tuotteita kansallisella alueella toisin keinoin.

25 Yhteisöjen tuomioistuimen tarkasteltavina olevien seikkojen perusteella ei kuitenkaan voida määritellä varmuudella, vaikuttaako GewO:n 57 §:n kotimyyntikielto vahvemmin muista jäsenvaltioista maahan tuotujen kuin kotimaisten tuotteiden myyntiin. Näin ollen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava, täyttyykö tämä ehto erityisesti tämän tuomion 20–24 kohdassa esitettyjen toteamusten valossa.

26 Jos kansallinen tuomioistuin katsoo tämän tarkastelun johdosta, että GewO:n 57 §:ssä säädetty kielto vaikuttaa enemmän muista jäsenvaltioista maahan tuotujen

kuin kotimaisten tuotteiden kansallisille markkinoille pääsyyn, sen on tutkittava, onko tämä kielto perusteltu yleisen edun mukaisella tavoitteella asiassa 120/78, Rewe-Zentral, 20.2.1979 annetussa tuomiossa (Kok. 1979, s. 649, Kok. Ep. IV, s. 403, ns. Cassis de Dijon -tapaus) tarkoitetulla tavalla tai yhdellä EY 30 artiklassa luetelluista tavoitteista, ja onko se tarpeellinen ja oikeasuhteinen tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

27 Tältä osin kuluttajansuoja voi muodostaa perusteen pääasian kiellolle, edellyttäen, että tällä kiellolla voidaan saavuttaa sillä tavoiteltu päämäärä ja että sillä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän päämäärän saavuttamiseksi.

28 Arvioinnissa pitäisi ottaa huomioon kuluttajille direktiivin 85/577 mukaan kyseessä olevien tuotteiden myynnin ja tilausten vastaanottamisen osalta taattu suojan taso.

29 Tämän tarkistamisen puitteissa on samoin otettava huomioon hopeakorujen kotimyyntiin liittyvät erityiset seikat eli erityisesti mahdollisesti suurempi kuluttajan harhaanjohtamisen vaara, joka aiheutuu tiedon puutteesta, mahdottomuudesta vertailla hintoja tai riittämättömistä takuista näiden korujen aitouden osalta sekä suuremmasta psykologisesta paineesta ostotilanteessa, koska myynti järjestetään yksityisissä tiloissa.

30 Kaikki edeltävät toteamukset huomioon ottaen esitettyihin tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskeviin kysymyksiin on vastattava, että kansallinen säännös, jolla jäsenvaltio kieltää alueellaan hopeakorujen myynnin ja tilausten vastaanottamisen

kotimyyntiolosuhteissa, ei ole EY 28 artiklan vastainen, jos tuollaista säännöstä sovelletaan kaikkiin kyseessä oleviin toimijoihin ja jos sillä on oikeudellisesti ja tosiasiallisesti sama vaikutus sekä kotimaisten että muista jäsenvaltioista maahan tuotujen tuotteiden markkinointiin. Ennakkoratkaisukysymykset esittäneen tuomioistuimen on tutkittava, estääkö kansallisen säännöksen soveltaminen pääasian olosuhteet huomioon ottaen muista jäsenvaltioista maahan tuotujen tuotteiden pääsyn markkinoille tai haittaako se niiden pääsyä markkinoille enemmän kuin se haittaa kotimaisten tuotteiden pääsyä markkinoille, ja mikäli näin on, sen on tutkittava, onko kyseessä oleva toimenpide perusteltu yleisen edun mukaisella tavoitteella tätä koskevassa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla tai yhdellä EY 30 artiklassa luetellulla tavoitteella ja onko mainittu toimenpide oikeassa suhteessa tähän tavoitteeseen nähden.

Oikeudenkäyntikulut

31 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Kansallinen säännös, jolla jäsenvaltio kieltää alueellaan hopeakorujen myynnin ja tilausten vastaanottamisen kotimyyntiolosuhteissa, ei ole EY 28 artiklan vastainen, jos tuollaista säännöstä sovelletaan kaikkiin kyseessä oleviin toimijoihin ja jos sillä on oikeudellisesti ja tosiasiallisesti sama vaikutus sekä kotimaisten että muista jäsenvaltioista maahan tuotujen tuotteiden markkinointiin. Ennakkoratkaisukysymykset esittäneen tuomioistuimen on tutkittava, estääkö kansallisen säännöksen soveltaminen pääasian olosuhteet huomioon ottaen muista jäsenvaltioista maahan tuotujen tuotteiden pääsyn markkinoille tai haittaako se niiden pääsyä markkinoille enemmän kuin se haittaa

kotimaisten tuotteiden pääsyä markkinoille, ja mikäli näin on, sen on tutkittava, onko kyseessä oleva toimenpide perusteltu yleisen edun mukaisella tavoitteella tätä koskevassa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla tai yhdellä EY 30 artiklassa luetellulla tavoitteella ja onko mainittu toimenpide oikeassa suhteessa tähän tavoitteeseen nähden.

Allekirjoitukset